

paa denne ny Vej. Dertil kommer en anden Ting, der for mig absolut er det vigtigste Argument for ikke at faa dette Spørgsmaal draget i Forgrunden nu, det er det, at selve Husmændene overalt, hvor de have udtalt sig om Loven, have udtalt sig for at faa Jorden til Eje. Selv oppe i Nordjylland, hvor jeg i sin Tid har virket en Del for den anden Betragtning, lykkedes det mig aldrig at faa Husmændene med derpaa, fordi ogsaa i deres Sind er Historien skreven med dyb Skrift, og i denne Skrift staar at læse, at Fæste er noget ringere end Eje, og ved at være Fæster bliver man sat ned i de meniges anden Klasse. Som Sagen nu staar, tror jeg, at vi, der rent teoretisk, principmæssig og logisk ere komne til det Resultat, at man burde gaa til Fæste, gøre bedst i at give Afkald derpaa og tage Sagen paa det Grundlag, den ligger; det er i Virkeligheden den eneste Maade at fremme den paa. Hvis saa vor Tanke gror i Stilhed ad Aare, kan det være, at vi kunde komme til at begynde ad den anden Vej; jeg tænker mig det nærmest saaledes, at Husmændene kunde blive stillede valgfrit, saa at de, der ønskede det, kunde faa Lov til at faa Jorden i offentligt Fæste.

Jeg skal ikke komme længere ind herpaa, og jeg kunde næsten slutte med det samme, men da det ærede Medlem for Odense Amts 1ste Valgkreds (Marott) havde Ordet og sagde nogle Ting om Socialismen og denne Lov, frister det mig til at knytte et Par Bemærkninger til, hvad han sagde. Det ærede Medlem søgte — øjensynligt paa sit Partis Vegne — at paa-tage sig den Opgave at skulle forene Sympatien for at skabe disse smaa Landbohjem med Teorien om Socialismen. Jeg tror, at det er en for vanskelig Opgave, selv for det ærede Medlem med de udmærkede Kræfter, han har. Det er ganske uløseligt, der er en uhjælpelig Modstrid mellem de to Ting. Thi længe, i for mange Aar have vore Socialdemokrater lært os den Teori, at den Udvikling, de kendte, som de forudsaa, og som deres store Profet Karl Marx havde beskrevet i sine Skrifter, det var den, at de smaa Bedrifter skulde og maatte gaa til Grunde, de store Bedrifter ville en for en opsluge dem, at de efterhaanden vilde lægge flere og flere ind under sig, at Storbedriften og Storkapitalen vilde sejre, og at naar saa til sidst det kun var nogle faa Mennesker, der havde de store Bedrifter og de store Kapitaler, blev Staten nødt til at ekspropriere dem og lade det hele gaa over til

Statsdrift. Det er en Udvikling, der er saa stik modsat, som det er muligt at være, mod den, som vi her ere komne ind paa. Socialismen har lært sin Teori af Industrien, og der er det ganske vist, at der have de faaet Medhold af de faktiske Forhold. I Industrien er det saaledes, at de store Bedrifter, i ethvert Fald indtil nu, have ædt de smaa, og derpaa have de dannet Teorien. Men Teorien er nu en Gang graa og bliver aldrig andet end graa, kun grønt er Livets unge Træ, som Mefistofiles siger, det er ikke gaaet saaledes, at Socialismens Teori passer paa alle Livsforhold og alle Næringer, og medens de store æde de smaa inde i Byerne, ere vi ude paa Landet saa lykkelige, at de smaa om end ikke æde de store, saa dog gnave paa Hjørnerne af dem. Det strider ganske direkte mod Socialismens Teori, mod alt det, som Socialismen i Aar og Dag og i mange Aar og i mange Dage har forkyndt. Nu forstaar jeg saa godt, at de alligevel godt ville være med; de ville ikke være principfaste, de ville ikke holde Teorien fast, thi saa skulde de sætte deres knyttede Næve lige i Ansigtet paa dette Forslag og sige, at det var en ravnende gal Udvikling, vi gik ind i (Afbrydelse). Det begyndte de ogsaa med, siger et æret Medlem her, og det erindrers jeg ogsaa godt, at man begyndte med at lære, at denne Tanke om de smaa Hjem var en rent gal Tanke, man vilde der komme til at plante nogle Folk, som vilde komme til at leve et rent Slaveliv, hvor de vilde komme til at slide endnu stærkere, end naar de gik paa Dagleje for at faa det nødtørftige. Men, som sagt, Teorien er et og Livet et andet, og paa dette Livets Træ vokser der nu gode Frugter. Saa begynder dette Livets Træ, her er Tale om, at skaffe Jord til Smaafolk, og ad den Vej, vi her ere inde paa, vokser der nu gode Frugter her i vort Land. Og saa ville ærede Medlemmer af Socialdemokratiet gerne være med til at plukke Frugterne, og saa blæse de Teorien et langt Stykke og række Hænderne op for at faa nogle af Frugterne. Det er meget menneskeligt, jeg forstaar det saa godt, jeg kan saa godt tænke mig, hvordan det gaar til. Det er ogsaa rigtigt; man skal lade Teorien sove, naar den kommer i Strid med Livets Virkelighed. Nu maa de ærede Socialdemokrater gøre det i dette Tilfælde. De burde deraf drage en Lære ogsaa for Fremtiden, og jeg tvivler heller ikke om, at efterhaanden som de mere og mere nærme sig den praktiske Politik, ville de